

objectivity in the network - to perceive news as a non-distorted reflection of reality; it also draws attention to the pluralization, efficiency and concentration of the material, laconism and simplification, which bring up news discourse to the mass audience, which ensures the market need to meet the needs of the consumer.

The obtained results can serve as the basis for further study of the specificity of news texts functioning on the example of different languages, as well as the analysis of sociolinguistic, linguistic and cultural characteristics of media texts.

Keywords: mass media, news discourse, pragmatic potential, language means, recipient

УДК – 811.161.2'367.32

СИНЕРГІЯ КОМПЛЕКСНИХ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ТА СИНТАКСИЧНИХ ЗАМІН ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ, МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Г. І. СИДОРУК, кандидат філологічних наук, доцент,

А.П. ЛЕХНОВСЬКА, студентка магістратури,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: seagalina@gmail.com; zelend@i.ua

ORCID: 0000-0003-0850-0352

Анотація. У статті досліджено загальні особливості та прийоми перекладу англійських термінів сфери аграрного бізнесу, менеджменту та маркетингу українською мовою. Визначено проблеми перекладу термінології аграрного бізнесу, менеджменту та маркетингу та розглянуто оптимальні шляхи вирішення цих труднощів задля досягнення адекватності перекладу термінології даної сфери. Вказано, що синергія комплексних лексико-граматичних та синтаксичних замінів є важливим засобом досягнення адекватності та еквівалентності перекладу англійської термінології сфери аграрного бізнесу, менеджменту та маркетингу українською мовою.

Ключові слова: термінологія, аграрний бізнес, менеджмент, маркетинг, способи перекладу

В останні десятиліття XX ст. – на початку XXI ст. активно розвивався і сьогодні продовжує розвиватися багатомовний термінологічний ринок. Дослідження термінів і галузевих терміносистем у сучасній науці перебуває на стадії активного розвитку, оскільки інтеграційні процеси у світі безпосередньо впливають на проникнення лексичних одиниць з однієї мови в іншу.

Сфери аграрного бізнесу, менеджменту та маркетингу зокрема в останні роки зазнали інтенсивного розвитку (цей розвиток продовжується і сьогодні), отже, терміносистеми цих сфер викликають особливу увагу при перекладі. Ці терміносистеми англійської мови є досить поширеними та розгалуженими, тому виникають труднощі в процесі перекладу, адже перекладач повинен не лише розуміти зміст терміну іноземною мовою, а й володіти знаннями термінології рідною мовою.

Актуальність теми зумовлена тим, що на сьогодні проблема перекладу термінології аграрного бізнесу українською мовою є недостатньо дослідженою і вимагає вивчення різноманітних її аспектів.

Проблема перекладу у сфері аграрного бізнесу, менеджменту і маркетингу полягає, перш за все, у необізнаності перекладача з цією сферою, її інфраструктурою. Отже, у такому випадку, перекладач, який працює в певній галузі, повинен ретельно вивчити: 1) інфраструктуру певної сфери знання та професійної діяльності; 2) термінологію, що обслуговує цю галузь; 3) мовні особливості вихідної мови. При перекладі вузькофахових текстів, наприклад, текстів сфери менеджменту, спочатку потрібно проаналізувати весь текст, і лише після повного розуміння змісту вдаватися до перекладу. Не потрібно покладатись лише на особисті знання у даній сфері.

У процесі перекладу англійських термінів сфери аграрного бізнесу, менеджменту і маркетингу українською мовою часто стає неможливим використати буквальний словарний відповідник, і перекладачу варто вдатися до комплексних лексико-граматичних та синтаксичних заміन.

Мета статті полягає у визначенні теоретичних і практичних засад проблеми перекладу англійської термінології аграрного бізнесу, менеджменту та маркетингу українською мовою.

Методи. У процесі дослідження застосовано наступні методи: аналіз, синтез, узагальнення та систематизація.

Результати. Аналіз лінгвістичної літератури з означеної проблематики показав, що базовими труднощами перекладу термінології вважаються: неоднозначності термінів; відсутності перекладацьких відповідників; національні варіативності термінів [1, с. 161].

Багато вчених виділяють основні прийоми перекладу термінів. Переклад термінів вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. У процесі перекладу терміну визначають два етапи: 1. З'ясування значення терміну у контексті; 2. Переклад значення рідною мовою. Задача перекладача полягає у вірному виборі того чи іншого прийому в ході процесу перекладу, аби найбільш точно передати значення будь-якого терміну. Головним прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту. Еквівалент – постійна лексична відповідність, яка точно співпадає із значенням слова. Терміни, які мають еквіваленти у рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі [6, с. 202].

Варто зауважити, що переклад термінів певної галузі знання з англійської мови на українську налічує низку проблем. Потрібно пам'ятати, що з однієї мови на іншу терміни не перекладаються як загальновживані слова. Найпоширенішою та найуживанішою є така модель перекладу термінів: «поняття – український термін», а не «іншомовний термін – український термін», не важливо, переклад відбувається з англійської мови на українську, чи навпаки. Отже, для перекладу терміну досліджуваної сфери потрібно спочатку проаналізувати властивості нового поняття. Інколи для перекладу термінів потрібно зіставити терміни-відповідники з кількох мов й обрати найдоцільніший. У випадку, якщо словник не дає точного еквівалента термінологічної одиниці або коли варіантні відповідники певного терміна мови оригіналу відсутні, використовуються такі трансформації: транскрибування та транслітерація, калькування, описовий переклад. Розглянемо кожну з них детальніше.

1. Транскрибування, транслітерація. Одним із найпростіших способів перекладу термінів аграрного бізнесу, менеджменту, маркетингу є

транскрибування, тобто побуквенна чи пофонемна передача вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу. Транскрибування та транслітерація отримали таку назву, тому що при використанні цих прийомів акт перекладу замінюється на акт запозичення звукової (при транскрипції) або графічної (при транслітерації) форми слова разом із значенням з мови оригіналу в мову перекладу.

Запозичене слово стає фактом мови перекладу і вже в цій якості виступає як еквівалент ідентичного з ним іншомовного слова [5, с. 301]: *manager* – менеджер; *business-process* – бізнес-процес; *capital* – капітал; *trader* – трейдер; *status* – статус; *check* – чек; *hedger* – хеджер; *hedging* – хеджінг; *acceptor* – акцептор; *marketing* – маркетинг; *outsourcing* – аутсорсинг. При перекладі способом транслітерації не слід забувати і про «хибних друзів перекладача» (таких як *data* – інформація, *ecosystem services* – екосистемні послуги та ін.), транслітераційний спосіб перекладу яких призводить до грубих викривлень змісту.

2. Калькування. Калькування припускає існування двосторонніх міжмовних відповідностей між елементарними лексичними одиницями, які і використовуються в якості «будівельного матеріалу» для відтворення внутрішньої форми слова, яке перекладають. Калькування, як прийом створення еквівалента, подібне до буквального перекладу – еквівалент цілого створюється шляхом простого складання еквівалентів його складових частин [5, с. 315]. Калькування, як прийом перекладу, вивчали крім В. Н. Комісарова, також й французькі лінгвісти Ж. Дарбельнета, Ж.-П. Віне. На їх думку, калькування є одним із основних прийомів прямого перекладу лексичних одиниць [1, с. 158]: *natural monopoly* – натуральна монополія; *factors of production* – фактори виробництва; *capture fisheries* – промислове рибальство; *investment company* – інвестиційна компанія; *limited liability* – обмежена відповідальність; *indirect tax* – непрямий податок; *basic earnings pershare* – базовий дохід на одну акцію; *revolving credit* – револьверний кредит; *industrial spiral* – інфляційна спіраль.

3. Описовий переклад. Описовий переклад полягає в передачі значення англійського слова за допомогою більш або менш розповсюдженого пояснення. Ця трансформація спрямовується на роз'яснення значення терміна [5, с. 324]: *accounts payable* – кошти, які компанія заборгувала за товари чи послуги; *arbitration* – метод врегулювання промислової суперечки, коли третя сторона надає обов'язкове рішення; *merger* – поєднання двох або більше фірм в одну; *take-over* – робота, що підлягає переробці; *split-off* – створення нової компанії шляхом відділення від існуючої компанії та передачі їй частини активів. Недоліком описового перекладу є громіздкість лексичних одиниць при передачі значення терміну. До переваг даного способу перекладу можна віднести «найбільш повне розкриття суті описуваного поняття» [15, с. 108]. Переклад складних термінів, які є утворенням специфічної конструкції, викликають інтерес у лінгвістів та термінознавців. Специфікою таких лексичних одиниць є те, що вони є мовним явищем, яке притаманне виключно англійській мові [3, с. 112]. Трансформація описового перекладу використовується також при перекладі антонімічних термінів, наприклад: *listed company* – компанія, акції якої продаються на фондовій біржі; *publicly traded company* – компанія, акції якої продаються на позабіржовому ринку.

При передачі значення складних термінів спостерігаються варіантні відповідники, які обумовлені синонімією термінів. У такому випадку, англійські терміни сфери аграрного бізнесу, менеджменту та маркетингу можуть мати два/три відповідника в українській мові. Для перекладу терміну такого типу можуть

використовуватись декілька термінів, які є частковими або абсолютними синонімами. Виділяють наступні причини багатозначності терміна:

1. Наявність термінів-синонімів (у мові перекладу), наприклад, *agreement* – угода, договір; *customer* – споживач, покупець, клієнт; *debt* – борг, заборгованість, зобов'язання; *repayment* – виплата, погашення;

2. Наявність термінів із близьким значенням (часткові терміни), наприклад, *fluctuation* – вагання, зміна; *exchange rate fluctuations* – коливання валютного курсу; *foreign currency fluctuations* – коливання курсів іноземних валют; *market value fluctuations* – зміна ринкової вартості.

Переклад багатокomпонентних термінів викликає особливі труднощі. Згідно з Н. С. Гореліковою, в першу чергу потрібно розкрити значення основного компонента складного терміна. Далі потрібно розглянути інші, другорядні, компоненти [4, с. 132].

Перекладач завжди має звертати увагу ще й на вмотивованість термінів, а також на те, які саме відносини з об'єктом виражає визначальний компонент складного слова: відносини належності до об'єкта термінування або такі, що відображають якісні ознаки останнього.

В англomовних текстах та документах сфери аграрного бізнесу, менеджменту та маркетингу зустрічається велика кількість аббревіатур. Деякі складні терміни є досить громіздкими, тому вони потребують скорочення. При перекладі аббревіатур сфери аграрного бізнесу, менеджменту та маркетингу не виникає суттєвих проблем. Термінологічні скорочення в англійській мові вимовляються як назви літер, що складають аббревіатуру, або як слово, яке складається з цих літер. *Jsb* (*join tstock bank*) – акціонерний банк; *ins* (*insurance*) – страхування; *CD* (*Certificate of Deposit*) – депозитний вклад. Літерні термінологічні скорочення складають основну масу термінологічних скорочень.

На перший погляд здається, що проблема перекладу англійської термінологічної лексики сфери аграрного бізнесу, менеджменту та маркетингу досліджена у повному обсязі, однак, переклад термінів, досліджуваної сфери, які не мають еквівалентів у мові перекладу залишається актуальним та відкритим для досліджень. Синтаксичні, семантичні та структурні відмінності терміносистем англійської та української мов викликають певні труднощі при виборі способу перекладу.

Висновки та перспективи. Проаналізувавши особливості перекладу складних термінологічних сполучень сфери аграрного бізнесу, менеджменту і маркетингу, ми дійшли висновку, що найважливішою проблемою досягнення еквівалентності перекладу текстів цієї спрямованості є передача вихідного змісту тексту за допомогою терміносистеми іншої мови. Різниця терміносистем – причина найбільших труднощів при перекладі текстів сфери аграрного бізнесу. Звідси впливає необхідність дослідження терміносистем і пошуку шляхів перекладу частково еквівалентної та безеквівалентної лексики. Проблема дослідження термінології є однією з ключових у дослідженні науково-технічних текстів. Виявлення розбіжностей у системі понять, що виражаються термінами – важливий крок на шляху міжмовної гармонізації терміносистем, що забезпечує вирішення проблем перекладу термінів у сферах їх функціонування.

Слід також зазначити, що розглянута тема є надзвичайно перспективною для подальших досліджень, оскільки синергія комплексних лексико-граматичних та синтаксичних замін є важливим засобом досягнення адекватності та еквівалентності перекладу англійської термінології сфери аграрного бізнесу, менеджменту і маркетингу українською мовою.

Список використаних джерел

1. Вине, Ж.-П. Технические способы перевода. Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике [Текст] / Ж.-П. Вине, Ж. Дарбельне. – М.: Международные отношения, 2008. – С. 157-167.
2. Виноградов, В. С. Введения в перекладознавство (загальні та лексичні питання) [Текст] / В. С. Виноградов. – М.: Видавництво інституту загальної середньої освіти РАО, 2011. – 224 с.
3. Гавранек, Б. К. К проблеме смешения языков [Текст] / Б. К. Гавранек // Новое в лингвистике. – М.: Прогрес, 2012. – № 6. – С. 94–112
4. Горелікова, С. Н. Природа терміна і деякі особливості термінотворення в англійській мові [Текст] / С. Н. Горелікова. – Омськ : Вісник ОДУ №6, 2012. – С. 129-136.
5. Карабан, В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми [Текст] / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2012. – 608 с.
6. Мостовий, М. І. Лексикологія англійської мови: Підручник для студентів ін-тів і фак. іноземної мови [Текст] / М. І. Мостовий. – Харків: Основа, 2013. – 255 с.

References

1. Vyne, Zh.-P. (2008) Tekhnicheskie sposoby perevoda. Voprosy teorii perevoda v zarubezhnoi lingvistike [Technical methods of translation. Problems of theory of translation in foreign linguistics]. Mezhdunarodnye otnosheniia, 157-167.
2. Vynogradov, V. S. (2011) Vvedennia v perekladoznavstvo (zahalni ta leksychni pytannia) [Introduction to translation studies (general and lexical issues)]. Vydavnytstvo instytutu zahalnoi serednioi osvity RAO, 224.
3. Havranek, B. K. (2012) K probleme smesheniia yazykov [To the problem of mixing of languages]. – Novoe v lingvistike. – Prohres, № 6, 94–112.
4. Horelikova, S. N. (2012) Pryroda termina i deiaki osoblyvosti terminotvorennia v anhliiskii movi [The nature of the term and some features of terminology in the English language]. Visnyk ODU №6, 129-136.
5. Karaban, V. I. (2012) Pereklad anhliiskoi naukovoї i tekhnichnoi literatury. Hramatychni trudnoshci, leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problemy [Translation of English scientific and technical literature. Grammatical difficulties, lexical, terminological, genre and stylistic problems]. Nova knyha, 608.
6. Mostovyi, M. I. (2013) Leksykologhiia anhliiskoi movy : Pidruchnyk dlia studentiv in-tiv i fak. inozemnoi movy [English lexicology: Textbook for students of institutes and faculties of foreign language]. Osнова, 255.

СИНЕРГИЯ КОМПЛЕКСНЫХ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧЕСКИХ И СИНТАКСИЧЕСКИХ ЗАМЕН ПЕРЕВОДА АНГЛИЙСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ АГРАРНОГО БИЗНЕСА, МЕНЕДЖМЕНТА И МАРКЕТИНГА НА УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК

Г.И.Сидорук, А.П.Лехновская

Аннотация. В статье исследованы общие особенности и приемы перевода английских терминов сферы аграрного бизнеса, менеджмента и маркетинга на украинский язык. Определены проблемы перевода терминологии аграрного

бизнеса, менеджмента и маркетинга и рассмотрены оптимальные пути решения этих проблем для достижения адекватности перевода терминологии данной сферы. Указано, что синергия комплексных лексико-грамматических и синтаксических замен является важным средством достижения адекватности и эквивалентности перевода английской терминологии сферы аграрного бизнеса, менеджмента и маркетинга на украинском языке.

Ключевые слова: терминология, аграрный бизнес, менеджмент, маркетинг, способы перевода

SYNERGY OF COMPLEX LEXICO-GRAMMATICAL AND SYNTACTIC TRANSFORMATIONS IN TRANSLATING ENGLISH TERMINOLOGY OF AGRICULTURAL BUSINESS, MANAGEMENT AND MARKETING INTO UKRAINIAN

G. I. Sydoruk, A. P. Lekhnovska

Abstract. *This article informs about the general features and methods of translating the English terms in the sphere of agricultural business, management and marketing into Ukrainian.*

There are two stages in the process of translating a term: 1. Clarification of the meaning of the term within the context; 2. Translating into native language. The task of the translator is to choose the right method in translation process in order to accurately convey the meaning of any term. The main method for translating terms is translation using the lexical equivalent.

Translation of multicomponent terms of agricultural business, management and marketing is particularly difficult. First, the meaning of the main component of a complex term must be revealed. Then other minor components are considered.

It is often impossible to use the meaning of the words and phrases that are offered in the dictionary, there is a need to deviate from system equivalents. In the case when the dictionary does not give the exact equivalent of the terminology unit or if there are no match variants of a certain term of the original language, the following transformations are used: transcription and transliteration, loan translation, descriptive translation etc. The translator's task is to correctly select the method during the translation in order to accurately convey the meaning of each term.

Transformations can be combined with each other, taking the form of complex transformations. Thus, the synergy of complex lexical-grammatical and syntactic transformations is an important mean of achieving the adequacy and equivalence of the translation of English terminology in the field of agricultural business, management and marketing into Ukrainian.

Keywords: *terminology, agricultural business, management, marketing, methods of translation*